

ZYCIE Kolorado

MIESIĘCZNIK POLONII AMERYKAŃSKIEJ W KOLORADO | 303.396.8880 | www.zycie-kolorado.com

wydanie 25 | WRZESIEŃ/SEPTEMBER 2011 | BEZPŁATNE / FREE | POLISH NEWSPAPER IN COLORADO

Idzie jesień

z cyklu "Pocztówka z Kolorado" - Halina Dąbrowska

Łuk dziennej wędrówki słońca po niebie jest coraz krótszy i bliżej horyzontu. Ubywa dnia. Wędrownie ptaki odlatują. Zwierzęta sposobią się do przetrwania zimy. Idzie jesień...

Jesień - jedna z głównych pór roku umiarkowanej strefy klimatycznej. Powtarzalność zjawisk astronomicznych na sferze niebieskiej wyznacza okres jej trwania od równonocy jesienniej (23 września) do przesilenia zimowego (21 grudnia). Klimatolodzy jesienią nazywają okres czasu, w którym temperatury średnie dobowe wahają się od 15 do 5 stopni C. Jesienne miesiące to: wrzesień, październik i listopad, oczywiście na półkuli północnej. A tak naprawdę, każdy z nas ma swoje wspomnienie o jesieni - pachnącej dymem ognisk, szeleszczącej spadającymi liśćmi, ustanej kobiercami wrzosów. Jesień funduje nam przebogaty spektakl barw. Wachlarz jesiennych kolorów zachwyca swoją różnorodnością: od żółci, czerwieni, pomarańcza, do brązu i fioletu. Objawienie się tych barw to rezultat fotosyntezy, jednej z najważniejszych przemian biochemicznych na Ziemi. Utrzymuje ona wysoki poziom tlenu w atmosferze, zwiększa masę materii organicznej kosztem materii nieorganicznej. Rośliny pobierają wodę z gruntu za pomocą korzeni, liście wychwytyją

dwutlenek węgla z atmosfery i w tym naturalnym laboratorium w strukturze liści następuje proces przetwarzania składników na glukozę i oddawania tlenu do atmosfery. Dzieje się to za pośrednictwem światła słonecznego i obecności chlorofilu, który nadaje liściom kolor zielony.

Krótsze dni i zmniejszenie dostawy światła słonecznego jest dla roślin sygnałem zbliżającej się zimy. Po wolniej proces syntezy, następuje rozpad chlorofilu i ukazują się składniki dotąd skutecznie w nim maskowane. Karoteny mieniają się różnymi odcieniami żółci, ksantofil stanowi o różnych odcieniach pomarańcza, a antocyjany rozplamieniają liście czerwienią. Wybucho ognista paleta barw jesieni. Barwa jesiennych liści zależy także od gatunku drzewa, jego wieku i kondycji zdrowotnej, rodzaju gleby i warunków pogodowych. Dlatego każda jesień jest inna. Składniki odżywcze zostały przemieszczone do pnia i gałęzi, a w ogonku, tuż przy łodydze, tworzy się warstwa odcinania i każdy podmuch wiatru porzywa liście. Każdego roku na ziemi spada kilka miliardów ton liści. Drzewo przechodzi w stan spoczynku zimowego. Ciekawą koncepcję przyczyn zmiany koloru liści przedstawił brytyjski naukowiec W. Hamilton i S. Brown w latach

90. ubiegłego stulecia. Uważają oni, że rośliny zapachem i barwami kontaktują się ze światem owadów roślinożernych. Tak jak pomalowaniem twarzy indiański wojownik zapowiada gotowość do walki, tak drzewo jaskrawymi kolorami sygnalizuje owadom, że w liściach nie ma już soków. Nawet zbliżanie się do drzewa nie ma sensu. Nie ma takiej potrzeby. Jeżeli mszyce nie złożą jajeczek jesienią na korze drzew, to nie pojawią się wiosną na liściach. Drzewo zachowa swoją urodę i zdrowie.

Tak czy inaczej, piękny i ciekawy jest ten boży świat. Jak nie kochać jesieni? Najpiękniej jest tam, gdzie w składzie drzewostanu występują różne gatunki drzew liściastych. Regionem najbardziej znanym z kolorów jesieni jest stan Main. Tutaj można nacieszyć się całą krasą jesieni. Natomiast w lasach Kolorado dominującym gatunkiem wśród drzew liściastych jest topola osika (łac. Populus tremula, ang. Common Aspen, Trampling Aspen, Eurasian Aspen). Jest to drzewo należące do rodziny wie-rzbowatych o małych wymaganiach glebowych. Roślina pionierska, zawłascza każdy rodzaj terenu, mistrz przetrwania w trudnych warunkach. Rośnie szybko, do wysokości 35 metrów i osiąga wiek 120 lat.

>> 9

Maroon Bells, okolice Aspen. Fot: Wojtek Rychlik | www.pikespeakphoto.com

piszemy o:

Wiadomości z kraju i ze świata

Krystian Żelazny

>> str.4

Sport

Marcin Żmiejk

>> str.5

Herbata czy kawa?

Kryzys... jaki kryzys?

Waldek Tadla

>> str.14

Felietony

Bożena Michalska

Witold-K w kącie

>>str.19

Zapiski znad Zatoki San Francisco, cz. 6

Adam Lizakowski

>>str.21

Wokół nas

Eksperymentalny Sygnał Dobra

Monika Machota

>> str.22

Filmowe recenzje

Filmy dokumentalne, które zmieniły oblicze amerykańskiej kultury muzycznej

- Piotr Gzowski

>>str.27

Historia polskiej emigracji

Walter Wiesław Gołębiowski

>> str.28

Kulinarja

Abecadło kulinarne

Maciek Wardak

>> str.31